

EDUKACJA FILMOWA

Propozycja tematyki sieć współpracy i samokształcenia dla nauczycieli języka polskiego

Małgorzata Jackowska

Robert Kaśków

Jarosław Kordziński

Dorota Kulesza

Propozycje scenariuszy spotkań – Robert Kaśków

TEMAT SIECI	Edukacja filmowa na lekcjach języka polskiego		
Grupa docelowa	Nauczyciele języka polskiego szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej		
Temat spotkania i czas trwania	Najważniejsze problemy poruszane w czasie spotkania	Propozycje materiałów samokształceniowych	Planowane działania w sieci
1. Integracja grupy (4 godz. lekcyjne)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Autoprezentacja uczestników 2. Omówienie celów i założeń projektu „sieciovego”. Ustalenie planu działania „sieci” 3. Wymiana doświadczeń na temat zastosowania filmu na lekcjach języka polskiego; w tym praca w grupach nad konkretnymi problemami edukacyjnymi. 4. Warsztaty polonistyczne z wykorzystaniem filmu lub 	<p>Scenariusz spotkania z koordynatorem</p> <p>„Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli”, pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwiręg, Warszawa 2010 (publikacja dostępna w Internecie: www.filmotekaszkolna.pl/tresc.php?id=0f699816da90b71).</p> <p>Filmowe i edukacyjne strony internetowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.filmpolski.pl, 2. www.gutefilm.com.pl 3. www.filmweb.pl, 4. www.film.onet.pl, 5. www.film.wp.pl, 6. www.film.interia.pl, 7. www.bestfilm.pl, 	<p>Dyskusja na forum nt. wyboru tematu na kolejne zajęcia</p> <p>Dzielenie się pomysłami metodycznymi, np. scenariuszami lekcji</p> <p>Wyszukiwanie w necie ciekawych inspiracji do rozmowy – praca z portalem YouTube i innymi serwisami</p> <p>Wspólne tworzenie</p>

	<p>fragmentu filmu – przykład „dobrej praktyki” (45-minutowa lekcja)</p> <p>5. Omówienie warsztatów</p>	<p>8. www.stopklatka.pl, 10. www.nowehoryzonty.pl, 11. www.nhef.pl, 12. www.filmotekaszkolna.pl.</p> <p>Pakiet <i>Filmoteka Szkolna</i></p> <p>Pakiet <i>Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej „Czy wierzysz w to, co widzisz?”</i>. Multimedialny pakiet dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych</p>	<p>netografii, czyli zbioru linków do ciekawych zasobów internetowych związanych z filmem</p> <p>Dyskusja nt. ulubionych filmów i innych tematów filmowych</p> <p>Ustalenie na forum, kto z uczestników sieci poprowadzi kolejne warsztaty polonistyczne</p>
<p>2. Film na lekcjach języka polskiego (4 godz. lekcyjne)</p>	<p>1. Warsztaty polonistyczne z wykorzystaniem filmu lub fragmentu filmu – przykład „dobrej praktyki” (45-minutowa lekcja)</p> <p>2. Omówienie warsztatów</p> <p>3. Prezentacja własnych, najlepszych doświadczeń z wykorzystaniem filmu na lekcjach; kiedy film wywołał pożądany efekt edukacyjny.</p>	<p>Scenariusz spotkania z koordynatorem</p> <p>„Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli”, pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwirąg, Warszawa 2010 (publikacja dostępna w Internecie: www.filmotekaszkolna.pl/tresc.php?id=0f699816da90b71).</p> <p>Pakiet <i>Filmoteka Szkolna</i></p> <p>Pakiet <i>Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej „Czy wierzysz w to, co widzisz?”</i>. Multimedialny pakiet dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych</p>	<p>Dzielenie się pomysłami metodycznymi, np. scenariuszami lekcji, i własnymi doświadczeniami związanymi z edukacją filmową</p> <p>Wyszukiwanie w necie ciekawych inspiracji do rozmowy – praca z portalem YouTube i</p>

	<p>4. Praca w grupach nad konkretnym problemem edukacyjnym, np. jak wykorzystać film Wajdy „Pan Tadeusz” przy realizacji tematu „Pan Tadeusz” jako epepeja narodowa</p>	<p>Filmowe i edukacyjne strony internetowe: www.nhef.pl www.filmotekaszkolna.pl www.ceo.org.pl/portal/b_fs_materialy_pomocnicze</p> <p>Publikacje książkowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Joanna Wojnicka, Olga Katafiasz, <i>Słownik wiedzy o filmie</i>, Bielsko-Biała 2005. 2. Tadeusz Lubelski, <i>Historia kina polskiego. Twórcy, filmy, konteksty</i>, Chorzów 2009. 3. Tadeusz Lubelski, <i>Ilustrowana historia kina polskiego</i>, Chorzów 2009. <p>Czasopisma filmowe: „Film” „Kino”</p>	<p>innymi serwisami</p> <p>Wspólne tworzenie netografii, czyli zbioru linków do ciekawych zasobów internetowych związanych z filmem</p> <p>Dyskusja nt. ulubionych filmów, ciekawostek filmowych itp.</p> <p>Ustalenie na forum, kto z uczestników sieci poprowadzi kolejne warsztaty polonistyczne</p>
<p>3. Szkolny DKF, czyli porozmawiamy o filmie (4 godz. lekcyjne)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Warsztaty polonistyczne z wykorzystaniem filmu lub fragmentu filmu – przykład „dobrej praktyki” (45-minutowa lekcja) 2. Omówienie warsztatów 3. Spotkanie z ekspertem - nauczycielem lub animatorem kultury 	<p>Scenariusz spotkania z koordynatorem</p> <p>„Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli”, pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwiręg, Warszawa 2010 (publikacja dostępna w Internecie: www.filmotekaszkolna.pl/tresc.php?id=0f699816da90b71).</p> <p>Anna Mirska-Czerwińska, Szkolny DKF www.ceo.org.pl/portal/b_fs_materialy_pomocnicze_doc?docId=49540).</p>	<p>Jak wyżej</p> <p>oraz</p> <p>Przedstawienie na forum zaproszonego eksperta na spotkanie 4</p> <p>Dyskusja na forum nt. filmu, który</p>

	<p>mającym doświadczenie w prowadzeniu DKF-u</p> <p>4. Bank pomysłów: jak stworzyć i zorganizować szkolny DKF?</p>	<p>Strona internetowa Polskiej Federacji DKF: www.pfdkf.pl</p>	<p>będzie analizowany z ekspertem</p>
<p>4. Analiza dzieła filmowego. Spotkanie z ekspertem</p> <p>(4 godz. lekcyjne)</p>	<p>1. Warsztaty: analiza i interpretacja dzieła filmowego, przygotowana przez eksperta</p> <p>2. Omówienie warsztatów</p> <p>3. Dyskusja z ekspertem nt. analizowanego filmu</p>	<p>Scenariusz spotkania z ekspertem</p> <p>Pozycje zaproponowane przez eksperta</p>	<p>Jak wyżej</p> <p>oraz</p> <p>Wymiana poglądów po spotkaniu z ekspertem</p> <p>Wybór filmu na następne spotkanie: robimy DKF (dyskusja na forum oraz sonda internetowa)</p> <p>Dyskusja na forum nt. podziału zadań na spotkanie 5</p>
<p>5. Robimy nasz „sieciowy” DKF – „tylko dla ortów”</p> <p>(4 godz. lekcyjne)</p>	<p>1. Prelekcja przed projekcją filmu</p> <p>2. Projekcja wybranego filmu</p> <p>3. Dyskusja po projekcji filmu</p>	<p>Scenariusz spotkania z koordynatorem</p> <p>„Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli”, pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwirąg, Warszawa 2010 (publikacja dostępna w Internecie:</p>	<p>Dyskusja na forum po dyskusyjnym spotkaniu „sieciowego” DKF</p> <p>Rozmawiamy o</p>

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

		<p>www.filmotekaszkolna.pl/tresc.php?id=0f699816da90b71).</p> <p>Anna Mirska-Czerwińska, Szkolny DKF (www.ceo.org.pl/portal/b_fs_materialy_pomocnicze_doc?docId=49540).</p> <p>Strona internetowa Polskiej Federacji DKF: www.pfdkf.pl</p>	<p>przyszłości i planujemy dalsze działania</p>
<p>REKOMENDACJE</p>	<p>W II roku funkcjonowania sieci należy skupić się na praktycznych działaniach – zajęciach warsztatowych. Propozycja działań na kolejny rok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Warsztaty scenariuszowe 2. Warsztaty: jak zrobić krótki metraż w szkole? 3. Sztuka montażu 4. Warsztaty: oprawa muzyczna filmu 5. Szkolny Festiwal Filmowy 		

System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ

Spotkanie 1.

Temat: Przygoda z filmem na lekcjach języka polskiego... zaczynamy.

Prowadzący: koordynator sieci – nauczyciel języka polskiego, pasjonat X Muzy.

Materiały przydatne na zajęciach:

rzutnik multimedialny, głośniki, ekran, laptop, flipchart, pisaki, bloki.

Czas spotkania:

3 godz. (15.00-18.00); przerwy regulowane są przez prowadzącego w zależności od „umowy” z grupą czy w zależności od „charakteru” pracy.

Cel spotkania:

1. poznanie się uczestników sieci,
2. zapoznanie uczestników z założeniami projektu „sieciowego”,
3. wzajemna wymiana doświadczeń „filmowych”,
4. doskonalenie własnego warsztatu polonistycznego.

Motto na nasze dzisiejsze spotkanie:

„Film powinien zaczynać się od trzęsienia ziemi, potem zaś napięcie ma nieprzerwanie rosnać” (Alfred Hitchcock).

Lekcje „polskiego” w zasadzie też powinny zaczynać się od trzęsienia ziemi, a potem napięcie powinno stopniowo rosnać.

Scenariusz spotkania

Czas	Cel	Aktywności	Metody, materiały, uwagi
20 min.	Integracja grupy	<p>Zamiast tradycyjnego przedstawienia się uczestnicy wykonują ćwiczenie „Zaprezentuj się grupie”, siedząc w półokręgu; uczestnicy przez ok. 5 minut przygotowują się do krótkiej autoprezentacji trwającej nie więcej niż 3 minuty. Motywem wiodącym autoprezentacji może być temat: „moje doświadczenia z filmem”.</p> <p>Jako pierwszy autoprezentacji dokonuje koordynator; w jego przypadku może to być przygotowana wcześniej „filmowa” wizytówka – montaż fragmentów filmu czy inny rodzaj prezentacji multimedialnej w wersji „mini”.</p>	<p>Papier dużego formatu.</p> <p>Ramowy plan autoprezentacji może być zaproponowany przez koordynatora w postaci prezentacji PowerPoint. Może to być także improwizacja uczestników, ale z wykorzystaniem kart papieru plakatowego.</p>

		Uczestnicy otrzymują kartkę formatu plakatowego oraz pisaki do wykorzystania. W ramach autoprezentacji uczestnicy mogą poruszyć takie wątki jak: mój pierwszy kontakt z filmem; najlepsze wspomnienie filmowe ze szkoły; film, który wywarł na mnie ogromne wrażenie; ulubiony aktor; tego filmu Wam nie polecam...; najciekawszy gest filmowy; itp.	
20 min.	Przedstawienie celów spotkania i jego programu.	<p>1. Filmowa rozgrzewka na dobry początek „roboczej” części spotkania, przygotowana przez koordynatora: np. projekcja filmu „Krótka historia kina” (źródło: http://www.youtube.com/watch?v=XC20hP6wG-8).</p> <p>2. Koordynator przedstawia cele oraz program spotkania, ogólne założenia projektu „sieciowego”</p>	<p>Na filmową rozgrzewkę może składać się dowolny film wybrany przez koordynatora, tematycznie związany ze spotkaniem i edukacją filmową.</p> <p>Prezentacja PowerPoint</p>
40 min.	Dyskusja na temat zastosowania filmu na lekcjach	<p>Rozgrzewka na dobry początek dyskusji. Np. projekcja fragmentów filmu „Dzień świra” Marka Koterskiego, np. z zasobów YouTube: http://www.youtube.com/watch?v=aEtlKGDmM.</p>	<p>Rzutnik multimedialny, laptop, głośniki, ekran.</p> <p>Materiał pomocniczy: „Niezbędnik edukatora</p>

	języka polskiego – dzielimy się wrażeniami i własnymi doświadczeniami	<p>Koordinator inicjuje dyskusję i wymianę doświadczeń na temat zastosowania filmu na lekcjach języka polskiego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jak często wykorzystuję film na lekcjach języka polskiego? Jakimi dysponuję w tym względzie zasobami (filmoteka, sprzęt multimedialny)? Jakie bariery napotyka edukacja filmowa w szkole? Jakie są moje doświadczenia związane z wykorzystywaniem filmu na zajęciach z języka polskiego? 2. Praca w grupach. Uczestnicy mają do rozwiązania następujący problem edukacyjny: jak wykorzystać plakat filmowy do skonstruowania ciekawego zadania domowego, związanego z edukacją filmową? 3. Pracę grupy kończy prezentacja „pomysłów” czy też gotowych rozwiązań. 	<p>filmowego” – załącznik nr 1.</p> <p>Każda z grup pracuje nad odrębnym plakatem; załącznik nr 2.</p>
15 min.		Przerwa	
45 min.	Warsztat polonistyczny z wykorzystaniem fragmentów filmu	<p>Przykład „dobrej praktyki” w formie lekcji przygotowanej przez koordynatora „sieci”.</p> <p>Na przykład mógłby to być warsztat na temat: <i>Analiza sceny: lekcja polskiego – „Sonety krymskie” z filmu Marka Koterskiego „Dzień świra”</i> (załącznik nr 3).</p> <p>Koordinator może także skorzystać z gotowych scenariuszy</p>	<p>Rzutnik multimedialny, laptop, głośniki oraz ekran. Załącznik nr 3.</p>

		<p>lekcji, np.: <i>Trudne wybory młodych na podstawie filmu Andrzeja Wajdy „Popiół i Diament”</i> lub <i>Intryguje, niepokoi, drażni? Rozważania o filmie Andrzeja Czarneckiego „Szczurołap”</i>, zawartych w publikacji: „Filmoteka Szkolna. Materiały pomocnicze. Scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli”, pod redakcją Marianny Hajdukiewicz i Sylwii Żmijewskiej-Kwiręg, Warszawa 2010 (publikacja dostępna w Internecie: http://www.filmotekaszkolna.pl/tresc.php?id=0f699816da90b71)</p> <p>Wyboru tematu dokonuje zawsze prowadzący. Może mieć formę „normalnej” lekcji szkolnej lub formę polonistycznego „popisu”.</p> <p>Prowadzący warsztaty wchodzi w rolę „nauczyciela”, a uczestniczący w warsztatach nauczyciele – w rolę „uczniów”.</p>	
<p>20 min.</p>	<p>Omówienie warsztatów, uczestnicy dzielą się wrażeniami</p>	<p>Omówienie warsztatów inicjuje koordynator. Pozwala na swobodne wypowiedzi uczestników – na pierwsze wrażenia.</p> <p>Warto zapytać, jak czuli się uczestnicy w roli „uczniów”, co zwróciło ich uwagę. Koordynator także powinien podzielić się z uczestnikami swoimi wrażeniami jako osoba występująca w roli „nauczyciel”.</p>	<p>Omówienie warsztatów nie może przerodzić się w ocenę przeprowadzonych zajęć.</p>

		W trakcie dyskusji uczestnicy dotykają problemu, jaką rolę w przebiegu lekcji odegrały fragmenty filmu.	
20 min.	Podsumowanie	<p>Koordinator życzliwym słowem dziękuje uczestnikom za udział w spotkaniu oraz prosi o jednozdaniową „recenzję” dzisiejszego spotkania, bez sądów wartościujących, „recenzję” połączoną z wybranym „gestem filmowym”.</p> <p>Koordinator przedstawia plan działań na następne spotkanie oraz plan tego, co będzie się działo w tzw. międzyczasie w sieci. Ustala z uczestnikami, w jaki sposób zostanie wyłoniony nauczyciel prowadzący warsztaty polonistyczne na kolejnym spotkaniu.</p> <p>Spotkanie kończy się filmowym „akcentem”, np. prezentacją króciutkiego fragmentu kultowego filmu, fragmentu atrakcyjnego i bardzo charakterystycznego. Np. kolejnej sceny z filmu „Dzień świra”.</p>	

Załącznik nr 1

Materiały pomocnicze
Centrum Edukacji Obywatelskiej

Niezbędnik edukatora filmowego czyli dlaczego warto, jak, i po co pracować z filmem w szkole (fragmenty)

System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Naprawdę krótki wstęp

Świat obrazów jest dziś naturalnym środowiskiem człowieka. Zwłaszcza młodzi ludzie rodzą się, wychowują i kształcą w kulturze obrazkowej, dostępnej w różnorodnych formach -filmowej, telewizyjnej czy komputerowej.

Film, dzięki swemu wszechstronnemu oddziaływaniu na sfery poznawczą, intelektualną i emocjonalną odbiorców, a także wskutek swej wszechobecności w świecie nas otaczającym (spotykamy się z nim np. na dworcach, w aptekach, w komunikacji autokarowej czy lotniczej), oraz poprzez dostępność w internetowych serwisach filmowych i na YouTube, staje się wygodnym i atrakcyjnym narzędziem kształtowania „mieszkańca globalnej sieci”.

Współczesna szkoła powinna podążać za tymi zmianami, nie może pozostawać enklawą stosowania wyłącznie tradycyjnych technik przekazu wiedzy za pomocą słowa mówionego bądź pisanego. Kapitałnego znaczenia nabiera zatem we współczesnej edukacji przekaz audiowizualny.

Zadaniem nauczyciela musi być spełnianie roli mentora i przewodnika po świecie wartości, jakie niesie sztuka filmowa. Można zacząć od zapoznania uczniów z bogatą historią kina (które nie narodziło się przecież wraz z telewizją czy przekazem komputerowym), z jego rodzajami i gatunkami. Pokazać, że warto chodzić do kina na wybrane pozycje, a nie ściągać byle co z internetowych serwisów filmowych. Chodzi o to, by zaszczerpić w uczniach zainteresowanie wartościowymi filmami, na przykład poprzez wskazanie im właściwych przykładów (w tym miejscu mogę polecić sprawdzoną przeze mnie od lat metodę sporządzania list tytułów „filmów, które warto obejrzeć”. Listę wywieszam w klasie i w bibliotece tak, żeby uczniowie mogli zapoznać się z moimi (lub - kolegów)propozycjami i np. podać własne. Można też stworzyć (np. na stronie internetowej szkoły, na łamach gazetki) miejsce, w którym młodzież zamieszczałaby notki /komentarze /recenzje obejrzanych filmów. O różnych sposobach aktywizowania wychowanków piszę w dalszej części niezbędnika.

Uzupełniając pokaz wskazówkami interpretacyjnymi, dyskusją po projekcji, ciekawą pracą domową, wyrabiamy w młodzieży krytyczną, ale i twórczą postawę wobec zjawisk dawnej i współczesnej kultury. Pomagamy dokonać w przyszłości samodzielnej oceny i wyboru wartościowej pozycji. Wyzwalamy twórcze inicjatywy, dzięki którym, być może, odkryją własne pasje i talenty.

Dlaczego warto wprowadzać film do szkolnej edukacji?

Odpowiedź jest prosta. Zgodnie z całościową koncepcją nauczania należy w uczniach rozwijać w sposób spójny obszary intelektualne, emocjonalne, społeczne i kreatywne. Przekaz słowny nauczyciela /autora tekstu lektury lub podręcznika, wkomponowany w tradycyjne metody podawcze nastawione na recepcję i zapamiętywanie, będzie w stanie zaktywizować jedynie intelekt odbiorcy, pozostawiając nienaruszone pozostałe sfery odbioru. Film zaś, dostarczając wiedzy za pomocą słowa, obrazu (a więc koloru, kształtu, ruchu) i dźwięku, odnosi się zarówno do rozumu, jak i do wszystkich zmysłów człowieka. Zapewnia komfort "dotyku rzeczywistości" i znalezienia się w jej centrum. Oraz jej poznania, a nawet zrozumienia.

Kino oferuje sam świat, który jest zarazem naszym światem, tym, w którym żyjemy. Szczególnym "oknem na świat" rzeczywisty są, nieocenione jako pomoc dydaktyczna, filmy dokumentalne. Pozwalają "dotknąć" i poznać drugiego człowieka, inne kultury i obyczaje oraz sposób myślenia, wnikać w świat odległych i egzotycznych dla nas lokalnych społeczności, wreszcie zrozumieć swoje miejsce i miejsce własnej kultury w systemie globalnych współzależności.

(...)

Jak pracować efektywnie z filmem? - wskazówki praktyczne – praca z filmem na lekcji i w szkole

- Proponuję zacząć od wpisania filmu/ filmów, które Państwo znaleźli w ofercie edukacyjnej, do rozkładu materiału. Każdy z nas przygotowuje co roku taki rozkład, warto więc zastanowić się, które zagadnienia programowe można zaprezentować uczniom w postaci przekazu filmowego, mając oczywiście na

względnie nie tylko walory artystyczne dzieła, ale i korzyści dydaktyczne, jak i wychowawcze. Wiem z doświadczenia, że trudne i bolesne problemy nietolerancji, wynikającej z uprzedzeń i stereotypów kulturowych, najlepiej omawia się na lekcji np. języka polskiego (przy okazji noweli Mendel Gdański Konopnickiej) czy WOS-u lub nawet na godzinie wychowawczej przy wykorzystaniu filmu jako pretekstu do dyskusji, lub uzupełnienia lektury.

(...)

Film okazuje się przydatnym materiałem w pracy wychowawcy. Proponuję Państwu umieścić wybrany film/ filmy w planie pracy wychowawczej klasy, ale także całej szkoły. Na początku roku proszę moich wychowanków o wypełnienie anonimowej ankiety, w której pytam o zagadnienia, jakie chcieliby poruszać na lekcjach wychowawczych, oraz proponuję kilka form i metod ich realizacji. W odpowiedziach zawsze pojawia się "film", często nawet konkretny tytuł jako klucz do dyskusji na lekcji. (...)

- Drugim krokiem powinno być zbudowanie międzyprzedmiotowej ścieżki filmowej / medialnej, w której znajdują się wybrane (pod kątem programów kilku pokrewnych przedmiotów, oraz nauczycielskich rozkładów materiału) pozycje filmowe. Widzę możliwość współpracy między wykładowcami jęz. polskiego, historii, WOS-u i geografii przy budowaniu szkolnego programu filmowego. Jak to zrobić? Zacząć od ułożenia listy filmów, które mogą wzbogacić (poszerzyć/pogłębić) lub wręcz zastąpić treści programowe, a następnie wpisać je do swoich rozkładów tak, żeby się nie dublowały. Listę można następnie wywiesić w pokoju nauczycielskim i na bieżąco uzupełniać uwagami i komentarzami oceniającymi. Po roku pracy będzie już wiadomo, które filmy się sprawdziły jako pomoc dydaktyczna, a które należałoby usunąć albo przesunąć do wyższej klasy. (...) Zapleczem takiego szkolnego programu powinna być „wideo- i „dvdteka”, najlepiej ulokowana w bibliotece i dostępna dla nauczycieli i uczniów. W mojej szkole od lat działa wideoteka, wypożyczająca kasety na zajęcia i do domu. Od ubiegłego roku kompletujemy filmy DVD, korzystając z ofert edukacyjnych firm oraz dokonując indywidualnie zakupów.

- Praca z filmem w szkole wymaga, co oczywiste, kompetentnych w tej dziedzinie nauczycieli. Nie wszyscy z nas dysponują wykształceniem w tym kierunku. Ale jesteśmy przecież najbardziej związającą się, twórczą i aktywną grupą zawodową (piszę to bez złośliwości, jako nauczycielka z ponad dwudziestoletnim stażem). Dlatego proponuję samodzielne doksztalcanie się, korzystanie z ofert kursów i studiów podyplomowych, organizowanych przez wojewódzkie ODN - y, IBL i Wydział Polonistyki UW, czy wreszcie uczestnictwo w atrakcyjnym, chociaż trwającym trzy lata, kursie Akademii Filmowej, działającym przy DKF Kwant i kinie Iluzjon w Warszawie (www.akademiafilmowa.pl).

Jakie korzyści dają studia i kursy? Przede wszystkim poszerzają wiedzę z dziedziny filmoznawstwa i historii kina; rozwijają warsztat nauczyciela-edukatora filmowego czyli uczą układania programu filmowego, wskazują metody analizy i interpretacji dzieła filmowego oraz pisania scenariuszy lekcji filmowych. Dzięki tym kompetencjom stajemy się autorytetem dla swoich uczniów, stymulujemy ich własnym przykładem do poznawania sztuki kina.

- W pracy z filmem w szkole sprawdzają się metody aktywizujące uczniów, pozwalające na współuczestnictwo młodzieży w procesie dydaktycznym. Joseph Beuys - współczesny artysta i działacz kultury pisał: "...w każdym człowieku tkwią jakieś szczególne zdolności, jakieś zadatki. Te możliwości są otwarte. Można je więc rozwinąć i powiększyć. To zaś można uczynić najlepiej, powiedzmy, za pośrednictwem procesu szkolenia i informacji. Ale proces ten nie powinien być autorytarny, lecz powinien odbywać się między ludźmi, to znaczy, być uniwersalnym stosunkiem między nauczycielem i uczniem."

Najprostszą, ale konieczną przy analizie filmu, okazuje się **heureka**. Podajemy uczniom przed projekcją wskazówki analityczno-interpretacyjne (dyktujemy do zeszytu lub rozdajemy indywidualne /grupowe karty pracy) i prosimy o zwrócenie uwagi na wskazane w nich problemy. Po seansie wspólnie omawiamy dzieło, zapisujemy notatkę w zeszytach i zadajemy pracę domową. Dzięki tej metodzie uczniowie oglądają film „ze zrozumieniem”, uwagą i koncentracją. W

rzetelnej edukacji filmowej chodzi o zainteresowanie ucznia, pokazanie mu, że kino to nie tylko rozrywka, ale również narzędzie poznawania rzeczywistości i samego siebie. I właśnie temu samopoznaniu poprzez film służy metoda **różnych punktów widzenia**.

Umożliwia ona spojrzenie na dany problem oczami bohatera/ bohaterów występujących w filmie. Zanim rozpoczniemy projekcję, dzielimy klasę na grupy i przydzielamy im „swojego bohatera” (...). Ze zderzenia racji może powstać interesująca klasowa **debata**. Młodzież generalnie lubi dyskutować i debatować, a wspólnie obejrzany film jest świetną okazją, by wyrazić swą opinię i uzewnętrznić emocje. Wstępem do **dyskusji** nad tematyką dzieła zwykle jest **burza mózgów**. Uczniowie wymieniają problemy obecne w filmie (zapisujemy je na tablicy), podają skojarzenia z innymi dziełami, samodzielnie wyznaczają tropy badawcze. Następnie, zajmują się w grupach wybranymi zagadnieniami, a potem referują wyniki pracy.

Zaletą tej formy pracy jest możliwość zaangażowania wszystkich uczniów, a dzięki umieszczeniu w jednej grupie słabszych i mocniejszych, nadarza się okazja do wzajemnej obserwacji i wymiany wiedzy oraz nabycia nowych umiejętności.(...). Wiedzę zdobytą podczas zajęć filmowych sprawdzamy też w formie pracy domowej. Może być to **recenzja** zawierająca analizę i interpretację utworu, za godne polecenia uważam też krótkie, często prowokacyjne w formie i treści, prace plastyczne bądź pisemne, jak np. apele do przedmiotów, choćby do buta czy skarpetek, w kontekście prawa człowieka do wolnego wyboru i gustu, lub z drugiej strony - obrony praw producentów tych wyrobów.(...). Młodzież chętnie wybiera formę **prezentacji komputerowej**, opracowując sylwetkę twórcy lub wybrany nurt w kinie światowym / polskim, jednak trzeba zwrócić uwagę uczniom, by nie kopiowali bezmyślnie stron internetowych, ale ułożyli wcześniej konspekt prezentacji (do konsultacji z nauczycielem) i skorzystali z fachowej literatury przedmiotu. Ciekawym sposobem aktywizacji uczniów podczas zajęć jest metoda **kapeluszy myślowych**, polegająca na kierowaniu myśleniem utrzymującym uwagę na konkretnych aspektach zagadnienia i na pewnych typach myślenia. Kapelusze to umowne atrybuty typowych zachowań myślowych, którym przyporządkowano określone kolory. I tak biały oznacza postawę neutralną, bez emocji, skupioną na faktach i statystyce, z kolei czerwony wyznacza zachowanie nacechowane emocjonalnie. Kapelusz czarny to pesymista, krytyk i „advokat diabła” – dostrzega braki, zagrożenia i niebezpieczeństwa w danym rozwiązaniu, jest nastawiony sceptycznie, zapobiega pomyłkom i błędom (uczniowie najchętniej „zakładają” ten kapelusz). W żółtym kapeluszu występuje optymista, skupiony na korzyściach i oszczędnościach, zachęcający do efektywnego działania. Współpracuje z nim „zielony” – innowator, prowokator, autor oryginalnych rozwiązań. Nad całością dyskusji czuwa „niebieski”, odgrywający rolę dyrygenta orkiestry.(...). W mojej szkole często stosuje się metodę **projektów**, realizowanych przez jeden zespół bądź wszystkie klasy. Sięgam do projektu, kiedy organizuję wycieczkę klasową albo planuję udział klasy w większym przedsięwzięciu. (...)

Po co pracować filmem w szkole?

Pożytków z edukacji filmowej jest naprawdę wiele i wynagradzają one zawiązką trudu merytorycznego i technicznego przygotowania lekcji czy konsultacji z uczniami. Po pierwsze, nabieramy sprawności w stosowaniu nowoczesnych technik i technologii, podnosząc tym samym atrakcyjność, ale i skuteczność przekazu wiedzy. Po drugie, zachęcamy młodzież do podejmowania samodzielnych działań, np. wykonywania prostych filmików, z wykorzystaniem umiejętności i wiedzy wyniesionej z lekcji. Edukacja filmowa pomaga z pewnością w pracy z uczniami zdolnymi, startującymi w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, stanowi też zachętę do wykorzystania filmu w prezentacji maturalnej. Wiele zagadnień z zakresu WOS-u czy geografii (np. globalne ocieplenie, rola korporacji, ruch imigracyjny, łamanie praw człowieka i problemy mniejszości narodowych) należy wręcz realizować, sięgając do dokumentu filmowego (szkolne projekty, wystawy, plakaty, okolicznościowe dni).

Kontakt z ambitnym kinem poszerzy horyzonty wiedzy naszych wychowanków, zaszczerpi w nich pasję do X Muzy, i, być może, zaowocuje utworzeniem szkolnego klubu filmowego lub zaangażowaniem się w amatorski ruch filmowy.

Mam nadzieję, że przekonałam do idei „edukacji z filmem”, która, proszę mi wierzyć, zbliża nauczyciela do potrzeb i zainteresowań uczniów, wzmacnia jego autorytet, przynosi obu stronom wiele korzyści i satysfakcji.

Małgorzata Wiśniewska
IX LO im. K. Hoffmanowej w Warszawie

„ U nas w Hoffmanowej” – przykłady działań z zakresu edukacji filmowej

1. W liceum działa od siedmiu lat Akademia Filmowa, oferująca trzyletni program filmowy dla uczniów wszystkich klas. Co roku uczestniczą oni w 4-5 pokazach organizowanych we współpracy z kinem Muranów i Stowarzyszeniem Nowe Horyzonty. Poza tym pracują z filmem na lekcjach, korzystając ze sprzętu szkolnego i zasobów filmowych, gromadzonych przez szkołę i nauczycieli.

2. Jako polonistka staram się w każdej mojej klasie, na trzech poziomach liceum, wprowadzać (zgodnie z programem i rozkładem materiału) dzieła filmowe, w całości albo we fragmentach, w charakterze kontekstów kulturowych. I tak, np. w kl.I pokazuję Jabłka Adama i Powrót przy analizie tekstów biblijnych, kl.II ogląda fragmenty Lawy i porównuje Mickiewiczowską Wielką Improwizację z jej współczesnym odczytaniem przez Konwickiego i Holoubka, zaś trzecioklasiści poznają społeczno-kulturowe podłoże faszyzmu (program historii, WOS-u i jęz. polskiego) na przykładzie Kabaretu.

3. Maturzyści chętnie wykorzystują filmy w prezentacji maturalnej. Oto przykładowe tematy:

Dialog z tradycją romantyczną w filmach A. Wajdy; Adaptacje filmowe dzieł literackich. Przedstaw i omów przykłady, oceń zasadność adaptowania literatury dla potrzeb filmu, porównaj literackie i filmowe środki wyrazu; Czy film należy do niskiego, czy wysokiego biegu sztuki? Spróbuj rozwiązać dylemat, powołując się na przykłady wybranych dzieł sztuki filmowej i komentarze filmologów.

4. Tegoroczne Święto Szkoły odbyło się pod hasłem „Hoffmanowa Filmowa” i uczestniczyły w nim aktywnie wszystkie klasy, wykonując określone w projekcie zadania, np. pierwszoklasiści zrobili wystawę o początkach kina, poprowadzili spotkanie z krytykiem filmowym, klasy drugie zorganizowały warsztaty na temat filmu dokumentalnego oraz pokaz możliwości animacji komputerowej, zaś maturzystom przypadła multimedialna retrospektywa naszej Akademii Filmowej.

5. W dwudniowym programie Dni Kultury Żydowskiej znalazły się filmy krótkometrażowe o problemach współczesnego Izraela, pokazywane na godzinach wychowawczych, oraz projekcja filmu Trudne pytania w kinie Muranów.

6. Nasi uczniowie nakręcili szkolną kamerą materiał reklamowy o szkole, prezentowany w czasie Dni Otwartych dla gimnazjalistów. Ułożyli scenariusz, potem scenopis, zaangażowali kolegów w charakterze aktorów, podłożyli ścieżkę dźwiękową, wreszcie zmontowali.

7. Skoro mowa o inicjatywach uczniowskich, warto wspomnieć o „nocy filmowej”, której program ustala młodzież, przeprowadzając ankietę wśród rówieśników.

8. Na koniec tego przeglądu różnych sprawdzonych form działalności, chciałabym jeszcze

przywołać pomysł spotkania z Krzysztofem Zanussim, czy uczestnictwo w wieczornych pokazach w klubie filmowym Granulat w Muranowie.
9. W planach na przyszły rok szkolny mamy uruchomienie klasy kulturowo-filmowej.

Bibliografia przydatna dla edukatora filmowego

Wydawnictwa zwarte

1. Analizy i interpretacje. Film polski, pod redakcją A. Helman i T. Miczki, Katowice 1984,
2. Dzieło filmowe – teoria i praktyka, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1989,
3. Hauser A., Społeczna historia sztuki i literatury, t. 1-2, PIW, Warszawa 1974,
4. Helman A., Twórcza zdrada. Filmowe adaptacje literatury, Kraków 1998,
5. Historia filmu polskiego pod redakcją R. Marszałka, t. 5-6, WAiF, Warszawa 1985-1994,
6. Ilustrowany leksykon filmu europejskiego pod redakcją M. Mielcarka i E. Pawlaka, Wydawnictwo KURPISZ, Poznań 2003,
7. Jackiewicz A., Moja filmoteka. Film w kulturze, WAiF, Warszawa 1989,
8. Janicki S., Polskie filmy fabularne 1902-1988, WaiF, Warszawa 1990,
9. Kino. Leksykon PWN pod redakcją K. Damm i B. Kaczorowskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000,
10. Kompendium terminologii filmowej, opr. W. Dąbał i P. Andrejew, Aeroscope, Warszawa 2005,
11. Kosecka B. Piotrowska A. Kocołowski W., Panorama kina najnowszego 1980-1995. Leksykon, Wydawnictwo Znak, Kraków 1997,
12. Leksykon polskich filmów fabularnych. Opracował zespół pracowników Filmoteki Narodowej w Warszawie pod kierunkiem J. Słodowskiego, Wydawnictwo Wiedza i Życie, Warszawa 1997,
13. Nurczyńska-Fidelska E. (i in.), Film w szkolnej edukacji humanistycznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995,
14. Płużewski J. Historia filmu 1895-2000, Książka i Wiedza, Warszawa 2001,
15. Płużewski J., Język filmu, WAiF, Warszawa 1982
16. Słownik wiedzy o filmie, pod redakcją J. Wojnickiej i O. Katafiasz, Wydawnictwo ParkEdukacja, Bielsko-Biała 2005,
17. Słownik pojęć i tekstów kultury, pod redakcją E. Szczęsnej, WsiP, Warszawa 2002,
18. Sobolewski T., Za duży blask. O kinie współczesnym, Wydawnictwo Znak, Kraków 2004.

Artykuły z czasopism

1. Bernacki B. Wszyńska E., O edukacji filmowej w liceum trzyletnim, „Polonistyka” 2005, nr 2, s. 55-57,
2. Grodź I., Serial, telenowela, reality show, jak rozmontować ten mechanizm? „Polonistyka” 2004, nr 5 s. 4-13,
3. Zonn M., O montażu filmowym, „Polonistyka” 2004, nr 5, s. 25-30.

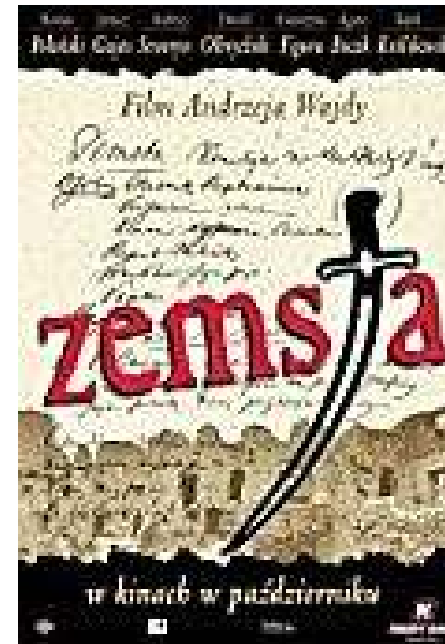
Filmowe i edukacyjne strony internetowe

1. www.filmpolski.pl,
2. www.gutekfilm.com.pl
3. www.filmweb.pl,
4. www.film.onet.pl,
5. www.film.wp.pl,
6. www.film.interia.pl,
7. www.bestfilm.pl,
8. www.stopklatka.pl,
9. www.SPInka.pl
10. www.akademiafilmowa.pl
11. www.filmotekaszkolna.pl

* Materiał powstał w ramach programu „Patrz i zmieniaj” finansowanego ze środków Unii Europejskiej i Biura Edukacji Miasta Stołecznego Warszawy, Fundację Edukacja dla demokracji w ramach programu pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2008 r.

Źródło: <http://www.ceo.org.pl/portal/b fs materiały pomocnicze doc?docId=49374>

Załącznik nr 2

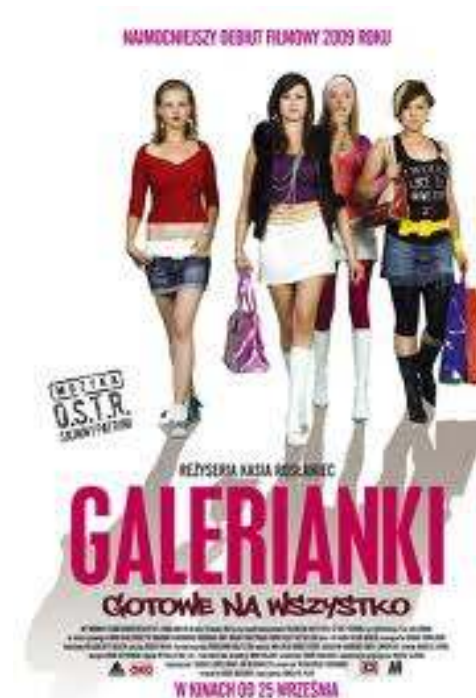

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ORE
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Źródło;

<http://www.google.com/search?q=plakat+filmowy&hl=pl&biw=787&bih=430&site=webhp&prmd=ivns&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=h7EITrbxHovssgbVs4W2CQ&sqi=2&ved=0CC8QsAQ>

System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 3: analiza sceny – lekcja polskiego z filmu „Dzień świra”

Temat warsztatu: Trudna lekcja polskiego w filmie Marka Koterskiego „Dzień świra”

Czas: 45 minut.

Prowadzący: koordynator sieci.

Metody pracy:

praca z plakatem, dyskusja, elementy wykładu, praca w grupach.

Materiały:

film M. Koterskiego „Dzień świra” (np. z kolekcji *Kino na wakacje „Gazety Wyborczej”*)

plakat filmu „Dzień świra”

fotosy z filmu w formie prezentacji PowerPoint

rzutnik multimedialny, laptop, głośniki ekran

Uwagi:

Plakat filmowy jest na stałe umieszczony w widocznym miejscu. W trakcie warsztatów automatycznie „przewijają się” na ekranie fotosy z filmu (PowerPoint), przypominając uczestnikom warsztatów poszczególne epizody i treść całego filmu.

Jeszcze przed projekcją filmu uczestnicy dzielą się na 3 grupy. Każda grupa szczególnie zwraca uwagę na: grupa I – przeżycia i zachowanie Adasia Miauczyńskiego; grupa II – na zachowanie klasy; grupa III – na rolę języka w scenie.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do projekcji fragmentu filmu Marka Koterskiego: prowadzący warsztaty, korzystając z wybranego portalu filmowego, krótko przedstawia film jako „czarną” komedię. Przypomina sylwetkę neurotycznego bohatera – Adasia Miauczyńskiego, nauczyciela języka polskiego, sportretowanego na tle panoramy współczesnej Polski i polskiego społeczeństwa. W tej części prowadzący odwołuje się do wiszącego na ścianie plakatu „Dnia świra”.
2. Prowadzący odwołuje się do pamięci uczestników spotkania. Prosi ochotników o krótkie, jednozdaniowe wypowiedzi na temat:
  - Kto oglądał film i jakie zapamiętaliście „pierwsze wrażenia”?
  - Które sceny szczególnie utkwiły Wam w pamięci?
  - Czy w momencie oglądania filmu lub obecnie identyfikujecie się z Adasiem Miauczyńskim jako nauczycielem języka polskiego?
  - W jakich okolicznościach Adaś Miauczyński wypowiada słynne słowa:

Nie, no to nie do wiary. Nie, to być nie może. Osiem lat podstawówki, cztery liceum. Potem pięć, bite, studiów, dyplom z wyróżnieniem, dwadzieścia lat praktyki, i oto mi płacą, jak by ktoś dał mi w mordę. (...) O bracia poloniści, siostry polonistki, sto trzydzieścioro było nas na pierwszym roku. Myśleliśmy, że nogi Boga złapaliśmy, że oto nas przyjęto do szkoły poetów. Szkoła poetów, Dżizus, (...) ! Przez pięć lat stron tysiące, młodość w bibliotekach. A potem bida, bida i rozczarowanie! A potem beznadzieja i starość pariasa i wszech porażająca nas wszystkich pogarda, władzy od dyktatury, aż po demokrację, która nas, kałamarzy, ma za mniej niż zero. Dlaczego władza każdej maści ma mnie za nic? Czy czerwona, czy biała, jestem dla niej śmieciem (...). Pod każdą władzą czuję się jak kundel! Czemu nie jestem chamem ze sztachetą w rękę? Ktoś by się ze mną liczył, gdybym rzucił cegłą! A przecież stanowimy sól ziemi. Tej ziemi! Mimo że nie jesteśmy prymitywną siłą, dyktaturami zawsze wstrząsają poeci! Wtedy nas potrzebują, zrozpaczone masy, które nie widzą dalej niż kawał kiełbasy!

- Kto pamięta, ile dostał wypłaty Miauczyński? (777 zł). Ile w roku 2002 zarabialiście Państwo jako nauczyciele? Kto pamięta? (można odtworzyć fragment filmu – wypłata)
  - Pod jakim numerem mieszkania w bloku mieszkał Adaś? Jakie to ma znaczenie, jeśli chodzi o wymowę filmu? (nr 13).
3. Projekcja sceny: lekcja polskiego – „Sonety krymskie”.
  4. Praca w grupach; poszczególne grupy dokonują analizy sceny i przygotowują odpowiedź na postawione przed nimi zadanie. Każda grupa dysponuje własnym laptopem i fragmentem filmu „Dzień świra”.
  5. Poszczególne grupy prezentują wynik własnej pracy. Po każdej prezentacji prowadzący inicjuje krótką dyskusję.
  6. Na zakończenie warsztatów prowadzący jeszcze raz odtwarza scenę – lekcja polskiego i zapowiada jednocześnie, że po projekcji „zabawimy” się w test na spostrzegawczość. Zadaniem uczestników warsztatów będzie odgadnięcie kilku filmowych zagadek. Dla zwycięscy przewidziana jest nagroda (np. wybrany film lub wartościowa pozycja książkowa, oczywiście z edukacji filmowej).

Zagadki do sceny – lekcja polskiego:

- a. Jaki temat lekcji zapisuje uczeń na tablicy?
(*Sonety krymskie* Adama Mickiewicza jako wyraz tęsknoty za ojczyzną)
- b. Jak metaforycznie nazywa Adaś Miauczyński zapisywany przez ucznia na tablicy temat lekcji?
(wyrok)
- c. Jakie graffiti widnieje na ścianie pod tablicą?
(schematyczny rysunek 2 ryb)
- d. Ile osób liczy klasa prof. Miauczyńskiego? W przybliżeniu do 5.

Spotkanie 2.

Temat: Film na lekcjach języka polskiego

Prowadzący: koordynator sieci – nauczyciel języka polskiego, pasjonat X Muzy.

Warsztat polonistyczny prowadzi jeden z uczestników sieci, wyłoniony podczas spotkania 1 lub na forum sieciowym.

Materiały przydatne na zajęciach:

rzutnik multimedialny, głośniki, ekran, laptop, film „Pan Tadeusz” na kilku płytach DVD, flipchart, pisaki, bloki.

Czas spotkania:

3 godz. (15.00-18.00); przerwy regulowane są przez prowadzącego w zależności od „umowy” z grupą czy w zależności od „charakteru” pracy.

Cel spotkania:

- wymiana doświadczeń,
- doskonalenie własnego warsztatu polonistycznego,
- dzielenie się dobrymi pomysłami edukacyjnymi.

Motto na nasze dzisiejsze spotkanie:

Największym wrogiem szkoły i pedagogiki jest nuda. Książę Bogusław Radziwiłł powiedział onegdaj do Kmicica: „Możesz mnie waść zabić, ale – proszę cię – nie nudź mnie”.

Z drugiej strony...

„Nudzą się tylko ludzie nudni” (Tadeusz Kotarbiński)

„Nie należy nudy rozpraszać siłami policyjnymi” (Stanisław Jerzy Lec)

Scenariusz spotkania

Czas	Cel	Aktywności	Metody, materiały, uwagi
20 min.	Przywitanie grupy. Przedstawienie celów spotkania i jego programu.	<p>1. Rozgrzewka intelektualna na dobry początek spotkania, prowadzona przez koordynatora:</p> <p>a) anegdota literacka „Historia pewnego toasty, z Jankielem w tle, przy akompaniamencie cymbałów” (załącznik nr 1)</p> <p>b) przypowieść o ślepcu i jego kapeluszu jako wstęp do „trudnej” edukacji filmowej (załącznik nr 2)</p> <p>2. Koordynator przedstawia cele oraz program spotkania.</p>	<p>Rozgrzewka najlepiej w formie prezentacji PowerPoint.</p> <p>Załącznik nr 1 i 2.</p> <p>Przygotowane przez koordynatora rozgrzewki zostaną zamieszczone na platformie cyfrowej sieci.</p> <p>Prezentacja PowerPoint</p>
45 min.	Warsztat polonistyczny z wykorzystaniem fragmentów filmu	<p>Przykład „dobrej praktyki” w formie lekcji przygotowanej przez jednego z uczestników „sieci”, wyłonionego na spotkaniu 1 lub podczas dyskusji na forum sieciowym.</p> <p>Na przykład mógłby to być warsztat na temat: Dadaizm jako konwencja literacka i prąd artystyczny (materiały warsztatowe -</p>	<p>Do prezentacji fragmentów filmów konieczny jest komputer, rzutnik multimedialny, głośniki oraz ekran. Załącznik nr 3.</p>

		załącznik nr 3), uzupełniony o prezentację kilku filmików dadaistycznych dostępnych na YouTube. Wyboru tematu dokonuje zawsze prowadzący. Może mieć formę „normalnej” lekcji szkolnej lub formę polonistycznego „popisu”. Prowadzący warsztaty wchodzi w rolę „nauczyciela”, a uczestniczący w warsztatach nauczyciele – w rolę „uczniów”.	
40 min.	Omówienie warsztatów, uczestnicy dzielą się wrażeniami	Omówienie warsztatów inicjuje koordynator. Pozwala na swobodne wypowiedzi uczestników – na pierwsze wrażenia. Warto zapytać, jak czuli się uczestnicy w roli „uczniów”, co zwróciło ich uwagę, jak z kolei czuł się prowadzący w roli „nauczyciela”. W trakcie dyskusji uczestnicy dotykają problemu, jaką rolę w przebiegu lekcji odegrali fragmenty filmu.	Omówienie warsztatów nie może przerodzić się w ocenę przeprowadzonych zajęć.
15 min.		Przerwa	
40 min.	Dyskusja na temat zastosowania filmu na lekcjach języka polskiego.	W tej części koordynator aranżuje na nowo przestrzeń spotkania; uczestnicy siadają w kręgu. Rozgrzewka na dobry początek części II spotkania. Np. koordynator wyświetla na ekranie wybrane plakaty filmowe lub wybrane fragmenty filmów z tzw. klasyki, a zadaniem uczestników jest odgadnięcie, o jaki film chodzi. Koordynator inicjuje dyskusję i wymianę doświadczeń na temat	Każda z grup dysponuje swoim laptopem i wersją filmu A. Wajdy „Pan Tadeusz” (np. z serii <i>Filmoteka Dziennika</i>)

		<p>zastosowania filmu na lekcjach języka polskiego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Każdy z uczestników po chwili zastanowienia opowiada o swoich najlepszych doświadczeniach z wykorzystaniem filmu na lekcjach; o tych lekcjach, na których film „zagrał”, wywołał pożądaną efekt edukacyjny. 2. Praca w grupach. Uczestnicy mają do rozwiązania następujący problem edukacyjny: jak wykorzystać film Andrzeja Wajdy „Pan Tadeusz” przy realizacji tematu: „Pan Tadeusz” jako epepeja narodowa. 3. Pracę grupy kończy prezentacja „pomysłu”, np. w formie scenariusza oraz wyświetlonych fragmentów filmu A. Wajdy. Można do skonstruowania „pomysłu” wykorzystać stronę internetową: http://www.pantadeusz.com. 	<p>Materiał pomocniczy: http://www.pantadeusz.com</p>
20 min.	Podsumowanie	<p>Koordynator życzliwym słowem dziękuje uczestnikom za udział w spotkaniu oraz prosi o krótką wypowiedź na temat: jedna cenna rzecz, jaką wyniosłem/łam z tego spotkania...</p> <p>Koordynator przedstawia plan działań na następne spotkanie oraz plan tego, co będzie się działo w tzw. międzyczasie w sieci.</p> <p>Spotkanie kończy się filmowym „akcentem”, np. prezentacją króciutkiego fragmentu kultowego filmu, fragmentu atrakcyjnego i bardzo charakterystycznego.</p>	

Załącznik nr 1

Historia pewnego toastu, z Jankielem w tle, przy akompaniamencie cymbałów

„Było cymbalistów wielu, ale żaden z nich nie śmiał zagrać przy Jankielu” – ten fragment „Pana Tadeusza” znają chyba wszyscy Polacy. Słowacki w liście do matki z 1834 r. wyraził się o nim „prześliczny”. O Jankielu z kolei Norwid pisał w liście do

W. Cybulskiego z 1867 r., że to „jedyna poważna i serio figura” w tym poemacie, reszta bowiem to: „awanturnicy, facejoniści, gawędziarze, pasibrzuchy, którzy jedzą, piją, grzyby zbierają i czekają, aż Francuzi przyjdą zrobić im ojczyznę”. Z pewnością Jankiel, dobry Żyd, funkcjonuje w naszej zbiorowej pamięci od wielu pokoleń.

W sposób przewrotny i szyderczy wykorzystał postać Jankiela Adolf Nowaczyński, przedwojenny satyryk i publicysta, związany z obozem endecji. Nowaczyński nie przepadał za Żydami, choć z drugiej strony twierdził, że są „najcenniejszymi drożdżami ożywczo działającymi na krnąbrną naturę polską”. Nowaczyński Jankiela postanowił wykorzystać przeciwko Tuwimowi, popularnemu poecie międzywojnia o żydowskich korzeniach. Z tego też powodu nierzadko atakowany był w prawicowej prasie, zwłaszcza tej „gadzinowej”. Jeden z dziennikarzy złośliwie nazywał go nawet: „Jojne Tuwim z Gęsiej”, eksponując jego semickie pochodzenie.

Nowaczyński był bardziej subtelny. Podczas pewnego literackiego bankietu postanowił przypiąć „żydowską łatkę” Tuwimowi, wygłaszając taki oto toast: „Panie i Panowie! Nie ma literatury polskiej bez Adama Mickiewicza, nie ma Adama Mickiewicza bez „Pana Tadeusza”, nie ma „Pana Tadeusza” bez Jankiela... Piję zdrowie Juliana Tuwima”.

Po sali rozszedł się szmerek i uznania (za celny pomysł), i dezaprobaty (za antysemicki akcent). Po dobrej chwili na tę antysemicką „zaczepekę” Tuwim zareagował jeszcze dowcipniej i z ogromną klasą, takim oto toastem: „Panie i Panowie! Nie ma literatury polskiej bez Adama Mickiewicza, nie ma Adama Mickiewicza bez „Pana Tadeusza”, nie ma „Pana Tadeusza” bez Jankiela, nie ma Jankiela bez cymbałów... Piję zdrowie Adolfa Nowaczyńskiego”. Ponoć sala buchnęła śmiechem.

Jak mawiał Dobry Wojak Szwejk, idiotów najlepiej widać w tłumie. Jak widać, na bankietach też się zdarzają.

Robert Kaśków

Załącznik nr 2

Wstęp do „trudnej” edukacji filmowej...

i zachęta do poprawiania tego, co nie działa tak, jak powinno działać

Pewnego dnia, na placu targowym, pośród tłumu ludzi siedział niewidomy z kapeluszem na datki i kartonikiem z napisem: "Jestem ślepy, proszę o pomoc". Pewien mężczyzna, który przechodził obok niego, zauważył, że jego kapelusz jest prawie pusty, zaledwie parę groszy... Wrzucił mu parę monet, po czym bez pytania niewidomego o zgodę, wziął jego kartonik, odwrócił na drugą stronę i napisał coś....

Tego samego popołudnia, ten sam mężczyzna znowu przechodził obok tego samego niewidomego i zauważył, że tym razem jego kapelusz jest pełen monet. Niewidomy rozpoznał kroki tego człowieka i zapytał go, czy to on odwrócił kartonik i co na nim napisał... Mężczyzna odpowiedział: "Nic, co nie byłoby prawdą. Przepisałem Twoje zdanie, tylko troszkę inaczej". Uśmiechnął się i oddalił....

Niewidomy nigdy się nie dowiedział, że na jego kartoniku było napisane:
"Dziś wszędzie dookoła jest wiosna, a ja nie mogę jej zobaczyć...".
Zmień swoją strategię, jeśli coś nie jest tak, jak być powinno. Zmień lub popraw to, co nie działa tak, jak powinno działać. Zobaczysz, że będzie lepiej...

Jeśli któregoś dnia ktoś zarzuci Ci, że Twoja praca nie jest profesjonalna, powiedz sobie, że Arkę Noego zbudowali amatorzy, a Titanica profesjonalści.....

(sparafrazowany anonimowy tekst internetowy)

Załącznik nr 3 – materiał pomocniczy

Temat warsztatu: Dadaizm jako konwencja literacka i prąd artystyczny (materiał dla szkoły ponadgimnazjalnej).

1. Krótki rys historii dadaizmu; podstawowe daty, założenia, co ciekawsze akcje dadaistyczne, bilans dadaistycznej rewolty etc.

Dadaizm - ruch artystyczny, rozwijający się w latach 1916-1924. Jego inicjatorem był Tristan Tzara, który w 1916 roku w Zurychu (Szwajcaria) urządził pierwszy wieczór dadaistów. Nazwę dla nowego ruchu wymyślono, wg najbardziej rozpowszechnionej wersji, otwierając na chybił trafił francuski słownik Larousse'a - wybór padł na słowo „dada”, które w języku dzieci oznacza zabawkę, konika drewnianego na biegunach.

Historia słowa DADA; H. Richter, „Dadaizm”, s. 44-45.

Twórczość dadaistów to przede wszystkim absolutna wolność. Wychodzili oni z założenia, że skoro społeczeństwo i kultura doprowadziły do takiego absurdu, jakim jest wojna, nie ma już w takim razie żadnych zasad i zobowiązań. Dadaizm to anarchistyczny bunt przeciw wszelkim wartościom, to totalny nihilizm, kpina ze wszystkiego, to nawet kpina z własnych utworów. Dadaści hołdowali idei bezpośredniości i spontaniczności, jak w gaworzeniu niemowlęcia.

Manifest dadaistów głosił: „Włóżcie słowa do kapelusza, wyciągnijcie na chybił trafił, a otrzymacie poemat dada”. Ich utwory to często zlepki nieartykułowanych dźwięków, oderwanych słów, przypadkowych skojarzeń. Wykorzystywali w nich nawet tak niepoetyckie teksty jak slogany reklamowe czy wycinki z gazet.

Słynęli dadaiści z prowokacyjnych akcji, podobnie jak wcześniej futuryści; np. Marcel Duchamp podpisywał reprodukcje portretu Mony Lisy z domalowanymi wąsami i sprzedawał jako swoje dzieło; w Kolonii na wystawę Maxa Ernsta wchodziło się i wychodziło przez klozet; Kurt Schwitters swoją najśłynniejszą rzeźbę-pomnik tworzył gromadząc w jednym z pokoi swojego mieszkania wszelkiego rodzaju niepotrzebne przedmioty, a nawet odpadki kuchenne.

Dadaizm w Polsce; w zasadzie nie występował. Wg Artura Hutnikiewicza jedynym twórcą, w którego technice poetyckiej można wyśledzić pewne wpływy dadaizmu, był Aleksander Wat. Hutnikiewicz pisze w książce „Od czystej formy do literatury faktu”: „Gorączkowa wizyjność, zupełny rozkład związków logicznych i syntaktycznych między słowami w jego wczesnych wierszach i poematach prozą przypominały w uderzający sposób analogiczne zjawiska w poezji dadaistycznej”.

Niektórzy krytycy wskazywali na pewne związki z dadaizmem cyklu „Słopiewnie” Tuwima, będącego próbą stworzenia jakiegoś oryginalnego, subiektywnego języka pozarozumowego, przy pomocy którego można by wyrazić najbardziej tajemne i niewyraźne treści wewnętrzne, niemożliwe do wyrażenia w potocznym czy skonwencjonalizowanym języku poezji tradycyjnej, podążającej utartymi od wieków tropami i stylistykami. Przy czym w tym cyklu wierszy Tuwima więcej zapatrzenia w rosyjskie dokonania Wielimira Chlebnikowa czy Benedikta Liwszyca niż zapatrzenia w stronę dadaistów.

Z kolei jedyna, nieco szerzej znana akcja dadaistyczna w Polsce wydarzyła się w 1922 r. w Krakowie i była niewątpliwie zainspirowana rok wcześniejszym paryskim trybunałem literackim, zorganizowanym przez dadaistów, którzy przed tym zaimprovizowanym trybunałem postawili znanego pisarza konserwatywnego Maurycego Barresa. W polskiej wersji trybunał nazwano „powszechnym mityngiem w sprawie sztuki”. Mityng odbył się w jednej z sal Uniwersytetu Jagiellońskiego, a wzięli w nim udział m. in. Julian Przyboś i Jan Brzękowski. Mityng przeobraził się, trochę w

duchu czarnego humoru dadaistów, w akt oskarżenia przeciw całej współczesnej literaturze polskiej, której odmówiono wszelkiej wartości. Mityng zakończył się przyjęciem rezolucji w iście dadaistycznej stylistyce: „post twórczy na dwa lata”.

Bilans dadaistycznej rewolty: dadaizm nie stworzył, bo nie mógł stworzyć, żadnych dzieł wybitnych i wypalił się dość szybko. Z ruchem tym przejściowo związani byli Jean Cocteau, Andre Breton, Louis Aragon i Paul Eluard - wybitni poeci nadrealizmu. Niektórzy badacze twierdzą nawet, że nadrealizm nie mógłby zaistnieć bez dadaizmu, który uTORował mu drogę.

2. Poezja dadaistyczna – w zasadzie nie istnieje w świadomości współczesnych i niczego istotnego nie wniosła do historii literatury europejskiej. Zostały zapamiętane w semiosferze europejskiej zaledwie eksperymenty dadaistyczne.

Ogólna charakterystyka: Spontaniczność i bezpośredniość; absolutna wolność; w opozycji do tradycyjnej literatury – to literatura buntu i prowokacji; Hutnikiewicz, „Od czystej formy do literatury faktu”, s. 133-134.

Najważniejsze „eksperymenty” – techniki literackie dadaistyczne na polu poezji:

„**Wiersz losowy**” wynaleziony przez Tristana Tzarę. Nadrzędną rolę odgrywa tu przypadek, ślepy los. W 1916 r. Tzara przedstawił instrukcję do tworzenia takich utworów: „Chcąc stworzyć wiersz dadaistyczny, weź gazetę. Weź też nożyczki. Wybierz artykuł, który odpowiadałby długości twojego wiersza. Wytnij artykuł. Następnie powycinaj z artykułu poszczególne słowa i włóż je do torby. Potrząśnij delikatnie torbą. Następnie po kolei wyciągaj z torby słowa. Zapisz wszystko na kartce. Wiersz będzie podobny do ciebie”.

W ten sposób z ładu i nieładu, z chaosu wyłaniał się nowy twór - poemat, który zdaniem Tzary, zawierał cząstkę osobowości i ducha autora. Jednocześnie ta technika do maksimum redukuje czynnik kreatywny i udział poety. Właściwym twórcą staje się tu przypadek. W ogóle przypadek, adoptowany do sztuki świadomie przez innego dadaistę – Hansa Arpa, stał się swoistego rodzaju znakiem firmowym całego ruchu DADA.

Ćwiczenie warsztatowe: zastosujmy w praktyce przepis na wiersz Tzary i zobaczymy, co z tego wyniknie. Ćwiczenie powinno zakończyć się jakąś formą prezentacji tak powstałych utworów „dada”.

Komentarz z Przybosia: „Poematy dadaistyczne mogłaby wybierać i składać papuga katarzyniarza (...). Z obracania mechanicznego młynka do słów nic artystycznego powstać nie może”.

„Wiersz dźwiękowy”, czyli poezja fonetyczna; ulubiona forma dadaistów; brak tradycyjnego porządku i zależności znaczenia od dźwięku; dadaści pragnęli przywrócić językowi jego niewinność i czystość; „utwory dźwiękowe” poprzez powtarzalność sylab i pewien narzucony rytm zbliżały się do utworów muzycznych.

W dniu 14 czerwca 1916 r. w trakcie wielkiego wieczoru dadaistycznego w Zurychu Hugo Ball wystąpił z pierwszym abstrakcyjnym wierszem fonetycznym „O Gadji Beri Bimba”. Postuchajmy, jak relacjonuje to wydarzenie w swoim dzienniku sam autor Hugo Ball (Richter, „Dadaizm”, s. 62-64).

Zobaczmy teraz współczesną wersję filmowo-dźwiękową wykonania abstrakcyjnego „wiersza dźwiękowego” Hugo Balla.

Prezentacja filmu „Gadji Beri Bimba”; ok. 2 minut. Z zasobów YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=N8i13r0HzIE>.

Hugo Ball tak tłumaczył konieczność szukania nowych dróg poetyckiej ekspresji, zwłaszcza w języku: *Wiersze fonetyczne wyrażały nasze pragnienie rezygnacji z języka wyeksploatowanego do niemożliwości przez dziennikarstwo. Musimy sięgnąć do najtajniejszej alchemii słowa, a nawet ją porzucić, jeśli poezja ma zachować dla siebie swoją najświętszą domenę.*

Do tej samej kategorii dadaistycznej poezji fonetycznej zaliczyć można poemat fonetyczny Christiana Morgensterna „Nocna pieśń ryby”, skomponowany wyłącznie ze znaków metrycznych w kształcie ryby. Poemat absolutnie „niemy”, pozbawiony słów; jedyne słowa, jakie tu padają, występują w tytule.

Podobnie „niemy” i abstrakcyjny charakter ma „Poemat fonetyczny” Mana Raya z 1924 r., opublikowany w czasopiśmie dadaistycznym „391” oraz „Poemat optofonetyczny” Raoula Hausmanna z 1918 r.

Ćwiczenie warsztatowe: uczestnicy czytają kreatywnie wybrane z książki Richtera i skserowane fragmenty „wierszy dźwiękowych”. Omawiając poemat „Nocna pieśń ryby” oraz „Poemat fonetyczny” czy „Poemat optofonetyczny” koniecznie należy rozdać ksero tych utworów uczestnikom warsztatów.

Posłuchajmy, co o swoich poetyckich poszukiwaniach i odkryciach pisał Raoul Hausmann z Berlina: „(...) *Wiersz fonetyczny stanowi połączenie oddechu i czynności mowy w czasowo ściśle określonej kolejności. Oznacza to, że zarówno oddech, jak i wytwarzany dźwięk mają jako środek wyrazu odgrywać twórczą rolę w (dźwiękowej) realizacji wiersza fonetycznego. Celem wyrażenia tych elementów w postaci typograficznej stosowałem litery różnej wielkości, duże i małe, cienkie i wytłuszczone, żeby w ten sposób stworzyć coś w rodzaju zapisu nutowego. Tak oto powstał wiersz optofonetyczny i fonetyczny stanowiący pierwszy krok w kierunku poezji całkowicie odprzedmiotowanej, abstrakcyjnej*”.

Poemat symultaniczny recytacja równoczesna utworów przez wielu poetów-recytatorów; powstały w ten sposób hałas mógł być interpretowany jako dźwięk towarzyszący walkom na froncie albo jako symbol dynamizmu i pewnego chaosu współczesnego świata.

Hans Richter w książce „Dadaizm” pisze, że 30 listopada 1916 r. w Zurychu z poematem symultanicznym wystąpili Tzara, Janco i Huelsenbeck. Cytuje przy tym fragment dziennika Hugo Ball; Richter, „Dadaizm”, s. 42.

Może spróbować powtórzyć i ten eksperyment dadaistów, wykorzystując do tego celu Tuwima „Słopiewnie” (uczestnicy czytają symultanicznie np. „Zielona sowa”, „Słowisień”, „Kalinowe dwory”).

(opracował Robert Kaśków)

Literatura:

1. Hans Richter, „Dadaizm”, Warszawa 1986.
2. Artur Hutnikiewicz, „Od czystej formy do literatury faktu”, Warszawa 1988.
3. <http://www.youtube.com/watch?v=N8i13r0HzIE>.

Spotkanie 3.

Temat: Szkolny DKF, czyli porozmawiajmy o filmie

Prowadzący: koordynator „sieci” oraz zaproszony ekspert – nauczyciel lub animator kultury mający doświadczenie w prowadzeniu DKF-u.

Warsztat polonistyczny prowadzi jeden z uczestników „sieci”, wyłoniony podczas spotkania 2 lub na forum sieciowym.

Materiały przydatne na zajęciach:

rzutnik multimedialny, głośniki, ekran, laptop, flipchart, pisaki, bloki.

Czas spotkania:

3 godz. (15.00-18.00); przerwy regulowane są przez prowadzącego w zależności od „umowy” z grupą czy w zależności od „charakteru” pracy.

Cel spotkania:

- wymiana doświadczeń,
- doskonalenie własnego warsztatu polonistycznego,
- dzielenie się dobrymi pomysłami edukacyjnymi.

Motto na nasze dzisiejsze spotkanie:

„Żeby zapalać, samemu trzeba płonąć”

albo inaczej:

„Umysł nie jest naczyniem, które trzeba napełnić,

Lecz ogniem, który trzeba rozniecić”

(Plutarch)

Scenariusz spotkania

Czas	Cel	Aktywności	Metody, materiały, uwagi
15 min.	Przywitanie grupy. Przedstawienie	1. Rozgrzewka intelektualna na dobry początek spotkania, prowadzona przez koordynatora:	Rozgrzewka najlepiej w formie prezentacji

	celów spotkania i jego programu.	<p>a) anegdota literacka „O przyjaźni Juliana Tuwima i Bolesława Leśmiana... z pocałowaniem ręki” (załącznik nr 1)</p> <p>b) projekcja krótkiego filmu; np. filmiku „Flip i Flap. Najlepsze numery” z zasobów YouTube (źródło: http://www.youtube.com/watch?v=igQqj4SAmlI).</p> <p>2. Koordynator przedstawia cele oraz program spotkania.</p>	<p>PowerPoint.</p> <p>Przygotowane przez koordynatora rozgrzewki zostaną zamieszczone na platformie cyfrowej sieci.</p> <p>Prezentacja PowerPoint</p>
45 min.	Warsztat polonistyczny z wykorzystaniem fragmentów filmu	<p>Przykład „dobrej praktyki” w formie lekcji przygotowanej przez jednego z uczestników „sieci”, wyłonionego na spotkaniu 2 lub podczas dyskusji na forum sieciowym.</p> <p>Prowadzący warsztaty może skorzystać z autorskiego pomysłu lub też wykorzystać gotowe scenariusze lekcji i dodatkowe materiały z zasobów Filмотeki Szkolnej, dostępnej w szkołach oraz na stronie: http://www.filmotekaszkolna.pl/.</p> <p>Wyboru tematu dokonuje zawsze prowadzący. Może mieć formę „normalnej” lekcji szkolnej lub formę polonistycznego „popisu”.</p> <p>Prowadzący warsztaty wchodzi w rolę „nauczyciela”, a uczestniczący w warsztatach nauczyciele – w rolę „uczniów”.</p>	Do prezentacji fragmentów filmów konieczny jest komputer, rzutnik multimedialny, głośniki oraz ekran.
10	Omówienie	Omówienie warsztatów inicjuje koordynator. Pozwala na	Omówienie warsztatów nie może przerodzić

min.	warsztatów, uczestnicy dzielą się wrażeniami	swobodne wypowiedzi uczestników – na pierwsze wrażenia. Warto zapytać, jak czuli się uczestnicy w roli „uczniów”, co zwróciło ich uwagę, jak z kolei czuł się prowadzący w roli „nauczyciela”. W trakcie dyskusji uczestnicy dotykają problemu, jaką rolę w przebiegu lekcji odegrały fragmenty filmu.	się w ocenę przeprowadzonych zajęć.
10 min.		Przerwa	
90 min.	Spotkanie z ekspertem	<p>Rozgrzewka na dobry początek części II spotkania. Np. koordynator wybiera jedną osobę, której „zleca” pantomimiczne (bez słów) przedstawienie wybranego tytułu filmu (np. „Rejs” czy „Czas Apokalipsy”), a zadaniem reszty uczestników jest odgadnięcie tytułu filmu.</p> <p>Spotkanie z ekspertem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie eksperta. 2. „Telewizyjny” wywiad z ekspertem, prowadzony przez koordynatora (należy zatroszczyć się o odpowiednią aranżację przestrzeni „wywiadu”). 3. Runda pytań i odpowiedzi. Uczestnicy spotkania zadają po jednym pytaniu ekspertowi, który udziela w miarę krótkich odpowiedzi. 4. Praca w grupach. Uczestnicy dzielą się na 3 grupy. Każda z grup ma odrębne zadanie do wykonania. 	<p>Gra skojarzeń</p> <p>Zapis wywiadu pojawi się na platformie cyfrowej sieci</p> <p>Burza mózgów. Materiał pomocniczy: załącznik nr 2 otrzymuje</p>

		<p>Grupa 1: jej zadaniem jest zaplanowanie akcji informacyjnej w szkole pn. „Rusza szkolny DKF”, w tym opracowanie plakatu reklamującego przedsięwzięcie.</p> <p>Grupa 2: jej zadaniem jest skonstruowanie ramowego programu DKF-u – tak, aby był atrakcyjny dla uczniów. Ewentualnie grupa może wypracować plan: jak wspólnie z uczniami ułożyć dobry program DKF-u?</p> <p>Grupa 3: zadaniem grupy jest odpowiedź na pytanie: jak przygotować dobrą prelekcję?</p> <p>5. Przedstawiciel każdej grupy prezentuje efekt pracy zespołu. Zaproszony gość po każdym wystąpieniu zabiera głos i przedstawia „opinię ekspercką” na temat efektu pracy grupy. Całość moderuje koordynator.</p>	każda grupa
10 min.	Podsumowanie	<p>Koordynator życzliwym słowem dziękuje uczestnikom za udział w spotkaniu.</p> <p>Koordynator przedstawia plan działań na następne spotkanie oraz plan tego, co będzie się działo w tzw. międzyczasie w sieci.</p> <p>Spotkanie kończy się filmowym „akcentem”, np. prezentacją króciutkiego fragmentu kultowego filmu, fragmentu atrakcyjnego i bardzo charakterystycznego.</p>	

Załącznik nr 1

O przyjaźni Juliana Tuwima i Bolesława Leśmiana... z pocałowaniem ręki

Wielka przyjaźń łączyła przed II wojną światową poetę Juliana Tuwima i nieco starszego Bolesława Leśmiana. Tuwim, już po śmierci przyjaciela, pisał we „Wspomnieniu o Leśmianie”: *Kochałem i lubiłem Bolesława Leśmiana. A wiersze Jego, przelewające się od oszołamiających piękności, wielbię jak rzadko które. Jeżeli się poezje do pereł i kosztowności przyrówna – dorobek Leśmiana jest nieprzebrany skarbem (...)* łączyła nas długie lata miła, serdeczna zażyłość, przegadaliśmy i przezartowali dużo, dożo godzin”.

Swoje uwielbienie i głęboki szacunek dla Leśmiana Tuwim okazywał w iście „feudalny” sposób, a mianowicie całował go w rękę, zarówno w kawiarni, na ulicy czy podczas prywatnego spotkania w domu. Odbywało się to zawsze tak samo. Tuwim wspomina: *Ogromnie był wstydlivy. A ja zawsze jedno: gdy mi podawał rękę, momentalnie podnosiłem ją do ust i całowałem. Strasznie go to żenowało, bo mu nawet na ulicy i w pełnej ludzi kawiarni nie darowałem.*

Co zrozumiałe, dla postronnych obserwatorów ceremonia ta musiała wyglądać i komicznie, i dziwacznie. Bynajmniej nie zrażało to Tuwima, który pozostawał konsekwentny. Pojawia się wielbiony Leśmian, jego rękę należy ucałować. Z tej formy „uwielbienia” niezadowolony był sam Leśmian, dla którego stało się to „sympatyczną”, ale jednak udręką. Gdy na przykład dostrzeżał z daleka na ulicy Tuwima, uśmiechał się, ale ręce za siebie chował. No ale przecież trzeba było podać rękę na powitanie... i tym samym do Tuwimowego ucałowania.

Pewien drobny ślad tej specyficznej „ceremonii” zachował się w dedykacji. Tuż po ukazaniu się tomiku „Napój cienisty” Leśmian przesłał Tuwimowi egzemplarz autorski z dedykacją: „Drogiemu Poecie... wraz z ręką do ucałowania”.

Po śmierci Leśmiana Tuwim był proszony przez rodzinę i przyjaciół, aby przemówił nad grobem przyjaciela – poety. Odmówił, bo obawiał się, że „nie pokonałby wzruszenia”. Taka to była przyjaźń.

Robert Kaśków

Załącznik nr 2

Szkolny DKF

CO TO JEST DKF?

Dyskusyjny Klub Filmowy jest dobrowolnym zrzeszeniem miłośników sztuki filmowej. Z jednej strony DKF jest szkołą patrzenia na film, sprzyjającą wyrobieniu właściwych kryteriów oceny dzieł sztuki, z drugiej - szkołą kształcenia i rozwijania postaw.

DKF zajmuje się

- projekcją filmów, poprzedzonych fachową prelekcją i zakończonych dyskusją,
- spotkaniami z teoretykami, krytykami, twórcami filmowymi, ludźmi sztuki, nauki,
- organizowaniem imprez popularyzujących wartościowe zjawiska i treści filmowe.

Filmoteka Szkolna to szansa i pomysł na szkolny Dyskusyjny Klub Filmowy. W szkole są filmy, wystarczy je pokazać i zacząć o nich rozmawiać.

MIEJSCE NA SZKOLNY DKF

Projekcje filmu powinny odbywać się w miejscach zbliżonych charakterem i klimatem do sal kinowych:

1. Należy zadbać o odpowiednie zaciemnienie;
2. W miarę możliwości zorganizować jak największy ekran (najlepiej pokazywać filmy wyświetlane przez rzutnik multimedialny)
3. Przygotować miejsca siedzące – poduszki, koce, materace, ewentualnie krzesła.

Sala, w której organizujemy DKF, powinna utracić na czas projekcji swój szkolny charakter. Wówczas mamy większe szanse na aktywną dyskusję po filmie!

CZAS:

DKF nie da się zorganizować na jednej, czy dwóch lekcjach. To oddzielny program zajęć pozalekcyjnych, na który potrzebny jest czas i miejsce. Spotkania szkolnego DKF powinny być ogłaszane z wyprzedzeniem. Uczniowie mogą przygotować plakaty i ulotki zapraszające na kolejne projekcje filmów, które rozwieszają na terenie szkoły.

PROWADZĄCY DKF

1. DKF w szkole może założyć każdy, wystarczy dobre chęci;

2. Rolą opiekuna jest nie tylko zaproszenie uczniów na projekcje i wyświetlenie im filmów. Opiekun DKF to przewodnik młodych ludzi w ich drodze edukacji filmowej. Jego obowiązkiem jest przygotowanie omówienia filmu, pokazanie uczniom różnych możliwości interpretacyjnych. Nie oznacza to, że każdy, kto prowadzi DKF, musi być filmoznawcą.

Interpretacja może pozostać na poziomie fabuły, kontekstów historycznych i społecznych, analizy psychologicznej głównych bohaterów. Takiej analizy może dokonać każdy nauczyciel.

3. Dobrze jest uczniom, na początku ich przygody z filmem, zaproponować wypełnianie w czasie projekcji filmu kart z pytaniami do analizy. W ten sposób ukierunkujemy ich uwagę. Uczniowie nie są przyzwyczajeni do aktywnego oglądania obrazu filmowego. Ich odbiór zwykle kończy się na poziomie ogólnych wrażeń, dlatego warto zadbać o ich zaangażowanie w czasie projekcji.

4. Pamiętajmy, że nie ma jednej z góry przyjętej interpretacji filmu. Każdy odbiera film na swój subiektywny sposób. Pozwólmy uczniom mówić własnym głosem.

PODASTAWOWA ZASADA DKF

1. Podstawową zasadą Dyskusyjnych Klubów Filmowych jest dobrowolność uczestnictwa. Dlatego zrezygnujemy z list obecności, stopni i szkolnego charakteru lekcji.

2. Pamiętajmy, że konsekwencją zasady dobrowolności jest to, że każdy widz może wyjść nawet w czasie projekcji filmu (film może wydać się dla odbiorcy np. zbyt drastyczny, obrażać jego uczucia, może być zbyt nudny, czy niezrozumiały). Nie zmuszajmy uczniów do oglądania filmów, niech to będzie dla nich zawsze przyjemność.

PROGRAM DKF-u

Warto przygotować spójny program szkolnego DKF-u.

Pokazy filmowe najlepiej ujmować w cykle pomyślane tak, aby służyły ożywieniu dyskusji. Mogą one być poświęcone historii filmu, kierunkom i szkołom, problemom estetycznym, wybitnym indywidualnościom, zjawiskom społecznym, politycznym itp. Można opracować listę tematów, według których będziemy grupować i pokazywać filmy. Taką listę warto uzgodnić z uczniami i wysłuchać ich pomysłów i potrzeb. Dobrym pomysłem jest, aby raz uczniowie a raz nauczyciel wybierali film. Wówczas możemy podsunąć młodym ludziom wartościowe obrazy, a jednocześnie będą oni mogli wspólnie obejrzeć swoje ulubione filmy.

I przykład tematów DKF:

1. Filmowa wizja epoki
2. Kino gatunku
3. Problem adaptacji filmowych
4. Język filmu

- 5. Jednostka na tle epoki
- 6. Dzieje sztuki filmowej

II przykład tematów DKF

- 1. Tolerancja
- 2. Dojrzewanie
- 3. Przemoc w szkole i rodzinie
- 4. Świat globalny i konsumpcja - szanse i zagrożenia

Anna Mirska-Czerwińska

* Na podstawie wykładu Arkadiusza Walczaka „Szkolny DKF” szkolenie trenerów Filмотeki Szkolna. Akcja! 22.03.2009 Warszawa oraz informacji ze strony internetowej Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych (www.pfdke.pl).

Źródło: http://www.ceo.org.pl/portal/b_fs_materialy_pomocnicze_doc?docId=49540

Spotkanie 4.

Temat: Analiza dzieła filmowego. Spotkanie z ekspertem

Prowadzący: koordynator „sieci” oraz zaproszony ekspert – filmoznawca, krytyk filmowy, specjalista od filmu lub „dobry” student po zajęciach z analizy dzieła filmowego.

Materiały przydatne na zajęciach:

rzutnik multimedialny, głośniki, ekran, laptop, flipchart, pisaki, bloki.

Czas spotkania: 3 godz. (15.00-18.00); przerwy regulowane są przez prowadzącego w zależności od „umowy” z grupą czy w zależności od

„charakteru” pracy.

Cel spotkania:

- doskonalenie własnego warsztatu polonistycznego,
- dzielenie się dobrymi pomysłami edukacyjnymi.

Motto na nasze dzisiejsze spotkanie:

Słów kilka o pedagogicznym optymizmie... z uśmiechem w tle

"Za rzadko się cieszymy, za rzadko świętujemy i w ogóle za rzadko mamy poczucie sukcesu. Czas na zmiany. Gdybym mogła wybrać jedną, jedyną nową rzecz, którą warto wprowadzić do szkoły, to byłoby to poczucie humoru, dowcip i radość."

(Irena Dzierzgowska)

„Więcej czyni jeden uśmiech niż trzy uderzenia pięścią. A i - hałasu nie ma, i ręka nie boli, i mebel się nie niszczy, i medale nie brzęczą”

(Władysław Grzeszczyk)

„Uśmiech wędruje daleko”

(James Joyce)

Scenariusz spotkania

Czas	Cel	Aktywności	Metody, materiały, uwagi
15 min.	Przywitanie grupy. Przedstawienie celów spotkania i jego programu.	<p>1. Rozgrzewka intelektualna na dobry początek spotkania, prowadzona przez koordynatora:</p> <p>c) anegdota literacka „Najsłynniejszy żart studenta anglistyki – Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego” (załącznik nr 1)</p> <p>d) projekcja krótkiego filmu, np. klip z piosenką Marka Grechuty „Gdy zabraknie ci uśmiechu...” (http://www.youtube.com/watch?v=vjncohP1a7U).</p> <p>2. Koordynator przedstawia cele oraz program spotkania.</p>	<p>Rozgrzewka najlepiej w formie prezentacji PowerPoint.</p> <p>Przygotowane przez koordynatora rozgrzewki zostaną zamieszczone na platformie cyfrowej sieci.</p> <p>Prezentacja PowerPoint</p>
100 min. + 45 min.	Warsztat polonistyczny z wykorzystaniem fragmentów filmu	<p>Przykład „dobrej praktyki” w formie „mistrzowskiej” analizy i interpretacji dzieła filmowego, przygotowanej przez zaproszonego eksperta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie eksperta. 2. Wprowadzenie do odbioru filmu; wstęp przygotowany przez eksperta. 3. Projekcja filmu, będącego w dalszej części przedmiotem analizy (np. filmu „Zezowate szczęście” A. Munka) 4. Analiza i interpretacja filmu, uwzględniająca podstawowe 	<p>Rzutnik multimedialny, laptop, głośniki oraz ekran.</p> <p>Materiały przygotowane przez eksperta.</p>

		<p>elementy dzieła filmowego takie jak: temat i wymowa utworu, kontekst, język filmowy, montaż, muzyka, gra aktorów, dialogi etc. Oczywiście o przebieg tego warsztatu decyduje ekspert.</p> <p>Prowadzący warsztaty ekspert powinien w trakcie warsztatów przewidzieć elementy dyskusji z widownią, czyli uczestnikami spotkania.</p>	
10 min.		Przerwa	
10 min.	Podsumowanie	<p>Koordynator życzliwym słowem dziękuje ekspertowi za poprowadzenie warsztatów oraz uczestnikom za udział w spotkaniu.</p> <p>Koordynator przedstawia plan działań na następne spotkanie oraz plan tego, co będzie się działo w tzw. międzyczasie w sieci.</p> <p>Spotkanie kończy się filmowym „akcentem”, np. prezentacją króciutkiego fragmentu kultowego filmu, fragmentu atrakcyjnego i bardzo charakterystycznego.</p>	

Załącznik nr 1

Najsłynniejszy żart studenta anglistyki – Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego

Konstanty Ildefons Gałczyński jako poeta debiutuje w 1923 r. W tym samym roku przystępuje do matury i rozpoczyna studia na filologii angielskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Jednocześnie studiuje filologię klasyczną oraz doskonali znajomość niemieckiego. Intensywnie uczestniczy w życiu literackim. Gdy nieco starsi i znani już poeci spotykają się w kawiarni „Ziemiańska”, młodzi z Gałczyńskim przesiadują w „Kresach” na rogu Nowego Świata i ul. Wareckiej. Było tam zwyczajnie taniej, a i towarzystwo mniej wykwintne; podupadli ziemianie i starzy, niegdyś sławni artyści, zubożali, osamotnieni, jak na przykład Kazimierz Przerwa Tetmajer. Jak wspomina córka Konstantego – Kira Gałczyńska, autor „Skalnego Podhala”, wybitny poeta Młodej Polski, siadywał w kącie restauracyjnego ogródka, opuszczony, zaniedbany, na wpół już obłąkany i domagał się od kelnerki, aby podała mu nową kawę, gdyż ta, która przed nim stała, jest zatruta.

Konstanty Ildefons zawsze miał skłonność do gry i zabawy. Do najsłynniejszych jego żartów należy praca seminaryjna, poświęcona w całości szkockiemu poecie z XV w. o nazwisku Sir Morris Gordon Cheese. W swojej pracy naukowej Gałczyński z absolutną powagą i solidnym aparatem naukowym przedstawił długie i arcyciekawe życie szkockiego poety. Cytował obficie fragmenty jego twórczości, zwłaszcza frywolnych ballad – oczywiście we własnym, udanym tłumaczeniu. Gałczyński swoją pracę zaprezentował publicznie przed studentami anglistyki i uniwersyteckimi profesorami. Jego ukochany profesor Andrzej Tretiak pogratulował Konstantemu naukowego odkrycia i bardzo ciekawego wystąpienia. Radził, aby ten temat Gałczyński rozwinął w pracy magisterskiej.

Dopiero po pewnym czasie odkryto, że Sir Morris Gordon Cheese nie istniał i że jest postacią całkowicie wymyśloną przez młodego studenta anglistyki. Gałczyński wymyślił jego biografię, splótł ją z kolorytem epoki, stworzył frywolne ballady i przetoczył je na język polski. Wszystko w sposób bardzo przekonujący. Z ogromnym wyczuciem charakteru i specyfiki staroangielskiej poezji.

Trzeba przyznać, że Gałczyński miał fantazję... isticie „ułańską”, nie tylko poetycką.

Robert Kaśków

Spotkanie 5.

Temat: Robimy nasz „sieciowy” DKF – „tylko dla orłów”.

Prowadzący:

koordynator „sieci” oraz wcześniej wyłonieni uczestnicy „sieci”, którzy odpowiadają za poszczególne części „sieciowego” DKF-u.

Spotkanie 5 ma charakter klasycznego spotkania DKF-u, z prelekcją, projekcją filmu oraz dyskusją po projekcji.

Wybór filmu:

wybór filmu powinien być poprzedzony dyskusją na internetowym forum sieciowym. Uczestnicy „sieci” zgłaszają propozycje tytułów. Swobodnie wypowiadają się na temat propozycji filmowych. Następnie dokonują wyboru filmu poprzez głosowanie - internetowa sonda.

Podział ról:

na forum sieciowym „klubowicze” dyskutują i decydują o miejscu spotkania, osobach odpowiedzialnych za prelekcję, osobach odpowiedzialnych za moderowanie dyskusji po projekcji.

Miejsce spotkania:

Najlepiej byłoby, gdyby to spotkanie miało charakter wyjścia do kina, ośrodka kultury. Może się jednakże odbyć w szkole w specjalnie przygotowanej klasie; odpowiednio zaciemnionej, z dużym ekranem, z przygotowanymi wygodnymi siedziskami dla „klubowiczów” (np. materace, poduszki, krzesła, fotele). Sala powinna być tak zaaranżowana, aby nie przypominała pomieszczenia klasowego, a swoim „klimatem” przypominała raczej salę kinową.

Materiały przydatne na zajęciach:

rzutnik multimedialny, głośniki, ekran, laptop.

Czas spotkania:

3 godz. (15.00-18.00).

Cel spotkania:

- zbiorowe przeżycie doświadczenia uczestnictwa w DKF-ie,
- doskonalenie własnego warsztatu polonistycznego.

Motto na nasze dzisiejsze spotkanie:

Alfred Hitchcock powiedział:

„Film jest zły wtedy, jeśli ktokolwiek z publiczności chociaż na chwilę może odwrócić oczy od ekranu”

„Film to życie, z którego wymazano ślady nudy”

Scenariusz spotkania

Czas	Cel	Aktywności	Metody, materiały, uwagi
20 min.	Przywitanie grupy. Przedstawienie celów spotkania i	1. Rozgrzewka intelektualna na dobry początek spotkania, prowadzona przez koordynatora: e) ćwiczenie dla uczestników „sieci”: „Ostatnio obejrzałem	

	jego programu.	film, który mnie zaintrygował...”. Wypowiedzi uczestników muszą być krótkie i skondensowane. 2. Koordynator przedstawia cele oraz program spotkania.	Prezentacja PowerPoint
20 min.	Organizacja spotkania DKF-u – prelekcja	Koordynator zaprasza do prelekcji dwóch prelegentów, wcześniej wyłonionych na forum „sieciowym”: a) Prelegent 1 kreśli sylwetkę twórczą reżysera, wykorzystując przygotowaną prezentację multimedialną. Krótko omawia jego filmografię, b) Prelegent 2 wygłasza wprowadzenie do filmu, kreśli jego problematykę i uwypukla wartości filmowe. Korzysta także z przygotowanej prezentacji multimedialnej. Prelegenci dysponują czasem do 10 minut.	Prezentacja PowerPoint Prezentacja PowerPoint
90 min.	Organizacja spotkania DKF-u – projekcja filmu	Projekcja filmu	Rzutnik multimedialny, duży ekran, laptop, głośniki.
40 min.	Organizacja spotkania DKF-u – dyskusja po projekcji filmu	Dyskusja po projekcji filmu, inspirowana przez wybranego wcześniej moderatora lub moderatorów. Moderator inicjuje dyskusję. Stawia pytania i przedstawia zagadnienia do dyskusji. Pointuje poszczególne części filmowej „rozmowy”. Dobrze byłoby, gdyby w dyskusji wzięli udział wszyscy „klubowicze”.	

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

10 min.	Podsumowanie	<p>Koordinator życzliwym słowem dziękuje uczestnikom za udział w spotkaniu.</p> <p>Koordinator przedstawia plan działań na przyszłość oraz plan tego, co będzie się działo w tzw. międzyczasie w sieci.</p> <p>Spotkanie kończy się filmowym „akcentem”, np. prezentacją króciutkiego fragmentu kultowego filmu, fragmentu atrakcyjnego i bardzo charakterystycznego.</p>	
----------------	--------------	---	--